

Josep Pitarch Historiador, periodista i escriptor

«És fonamental perdre la temor i usar la variant dialectal als instituts i mitjans»

Entrevista

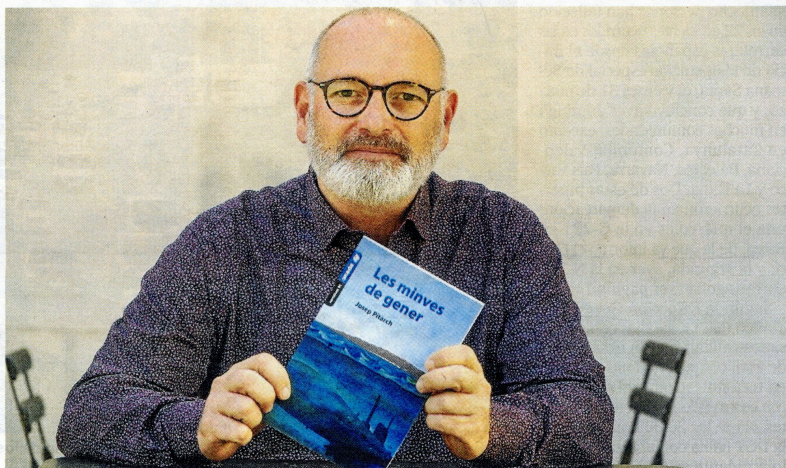
Un exercici estilístic. El periodista rapitenc publica 'Les minves de gener', una novel·la històrica ambientada al poble dels Alfacs al llarg del segle XX i escrita íntegrament en dialecte occidental

MARINA PALLÁS CATURLA
TORTOSA

Josep Pitarch López (la Ràpita, 1971) és historiador i periodista. Des de fa una trentena d'anys compagina el seu activisme cultural en diferents entitats d'àmbit local i comarcal amb la seua faena als mitjans de comunicació. És autor de diversos llibres de divulgació històrica del delta de l'Ebre i la Ràpita i de dues novel·les històriques. Ara publica *Les minves de gener* (Onada Edicions), una novel·la històrica sobre una nissaga familiar al llarg del segle XX, escrita íntegrament en dialecte occidental.

Com passa d'historiador a escriptor? De consultar a crear?

Per deformació acadèmica havia publicat llibres d'història sempre. I va haver un moment que vaig pensar que escriure llibres d'història acadèmics és segurament per a un públic més concret, però quan tens la voluntat de difondre la història local o del territori crec que també és un bon exercici fer-ho d'una manera més amable i amena, sobretot pensant en un públic més jove. Per arribar als joves dels instituts vaig pensar en una novel·la, amb una trama i uns personatges, un bo i un dolent, una història d'amor... *Fills d'un somni perdut* tracta sobre la nova població de la Ràpita i tot el que s'explica allí, fins i tot alguns personatges, són reals, amb el màxim rigor històric possible. M'ho vaig passar molt bé fent-la i això em va animar i vaig escriure la segona, *Deslliureu-nos de qualsevol mal*, que va

Josep Pitarch amb la seua nova novel·la històrica. FOTO: J. REVILLAS

guanyar el premi Sebastià Juan Arbó de narrativa. Ara volia escriure sobre el segle XX. El pas que faig de la història a la novel·la històrica és sempre amb un afany de difondre la història local i comarcal.

I és que a la novel·la el motor narratiu és més aviat la història i no els personatges.

Correcte. I el segle XX dona per a molt, amb esdeveniments importants, com el tombant de segle, la Primera Guerra Mundial, la crisi dels anys 20, la dictadura de Primo de Rivera, la revolució i la Guerra Civil, la postguerra i el maquis... La història va portant als personatges per-

què els fets històrics els afecten la vida.

A la novel·la apareixen tot tipus de detalls històrics. Com ha sigut la recerca?

Porto molts anys investigant sobre la història de la Ràpita, guardo molts documents. Quan trobo alguna cosa vinculada, la fotografo i guardo; són molts anys de faena. El segle XX el tinc dia a dia, mes a mes, any i any, guardat en un arxiu a l'ordinador. Però és una faena que no s'acaba mai perquè sempre estic introduint nova informació. Per exemple, si volia que algú anés a la Ràpita a un cafè el 1904, a la meua base de dades m'apareixia

que el Cafè del Ruso ja estava obert. No podia equivocar-me.

D'acord, però com s'ha enfrontat aleshores a la part de ficció, fer moure els personatges, construir els diàlegs...?

És curiós, m'han portat els personatges. Tinc una mínima estructura mental i a partir d'aquí vaig avançant... Hi ha un moment que la trama es recargola i s'embolica, però sobretot pels esdeveniments històrics.

Estilísticament sobta l'ús integral, total, de la variant occidental del català.

En acabar la novel·la, abans de la pandèmia, li vaig passar a la

filòloga de la Ràpita Maite Moya perquè volia que fos el més tortosí o rapitenc possible. No volia solament algunes paraules en un diàleg. Ella ha fet un exercici molt llarg i profund, d'un any i mig, en base al diccionari català-valencià-balear i Alcover Moll, i amb la tesi doctoral d'Àngela Buj i de Carles Castellà. Però també en base a molts localismes i paraules del món mariner o en desús. També ha emprat fonts orals. En tot moment m'anava consultant i jo anava decidint. La nostra llengua té una normativa, però la novel·la és un exercici estilístic que permet oferir més eines als lectors. Algú potser ho pot prendre com a referència, però tampoc volem ser transgressors.

Molts ebrencs tenen dubtes a l'hora d'escriure amb el seu dialecte, ja que pensen que és incorrecte. Potser s'hauria d'explicar més als instituts o usar més als mateixos mitjans de comunicació?

Crec que els mitjans de les Terres de l'Ebre haurien de tindre un llibre d'estil on es done la possibilitat als redactors d'usar la variant occidental, ja que és fonamental. Els mitjans cohesionen i fan territori... I sobretot també als instituts. Els docents han de tenir les eines. Entenc que és complicat per exemple amb la selectivitat, ja que els mateixos correctors si són de fora potser ni saben que és correcte. Sé que és difícil. Però penso que és fonamental que cada cop més es vaja perdent la temor a usar la nostra variant dialectal en tot allò que normativament estiga acceptat.